

БОНДАРЕНКО

Нінель Василівна
kaf_fin@i.ua

УДК 336.64

ШУЛЬГА

Анастасія Олександрівна

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ
ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ
ПІДПРИЄМСТВАTHE MANAGEMENT'S IMPROVEMENT OF
THE ENTERPRISE'S FINANCIAL
RESOURCESк.е.н., доцент, Харківський
інститут фінансів
Київського національного
торговельно-економічного
університетустудент, Харківський
інститут фінансів Київського
національного торговельно-
економічного університету

У статті розглянуті питання удосконалення управління фінансовими ресурсами, а саме: запропоновані методичні інструменти управління фінансовими ресурсами підприємства з урахуванням встановлених властивостей фінансових ресурсів. Запропоновано використання вартісної концепції визначення доцільності та ефективності управління фінансовими ресурсами. За результатами аналізу міжнародної практики нарахування амортизації з вітчизняною запропоновані заходи щодо вдосконалення амортизаційної політики як джерела накопичення ресурсів на рівнях держави та підприємства.

* * *

В статье рассмотрены вопросы совершенствования управления финансовыми ресурсами, а именно: предложены методические инструменты управления финансовыми ресурсами предприятия с учетом установленных свойств финансовых ресурсов. Предложено использование стоимостной концепции определения целесообразности и эффективности управления финансовыми ресурсами. По результатам анализа международной практики начисления амортизации с отечественной предложены мероприятия по совершенствованию амортизационной политики как источника накопления ресурсов на уровнях государства и предприятия.

* * *

Introduction. In the modern economy, the efficiency of enterprises depends on full and timely mobilization, effective allocation and use of financial resources. Necessary search for new theoretical and methodological approaches to building mechanisms for the formation and use of funds of economic entities, which will be the basis for maintaining their stability and strategic development. In this regard, the most important task is the development of alternative methods and tools for managing the financial resources of the enterprise.

Purpose. The purpose of the study is to substantiate the scientific methodological approaches and practical recommendations for improving the tools of management of financial resources of the enterprise.

Results. Consideration of the essence of financial resources of enterprises allowed to highlight their properties, according to which it is necessary to distinguish sources of resources and their species. The latter are concrete forms of accumulation, which are formed by economic entities as a result of the distribution of sources. Therefore, when classifying them it is expedient to consider separately, as when managing the financial resources of the enterprise and when choosing their sources, somewhat different approaches and tools are used. It is added that the important feature of the financial model of the enterprise was the transition to the concept of the expediency and efficiency of using financial resources based on the value of net cash flows. The set of tools for evaluation of the latter is proposed to combine at the stage of adoption and implementation of the management decision on the formation and embedding of financial resources and to supplement the risk assessment taking into account the liquidity factor.

Conclusion. The study of the mechanism for the formation and use of financial resources of Ukrainian enterprises indicates the need to improve their management tools at micro and macro levels, which is one of the important conditions for improving the economic situation in the country as a whole and improving the efficiency of individual enterprises. Necessary improvement of amortization policy at the state level, which involves the creation of a special institute for the development of a concept and a mechanism for accrual of depreciation.

Ключові слова: підприємство, фінансові ресурси, управління, удосконалення

Ключевые слова: предприятие, финансовые ресурсы, управление, совершенствование

Keywords: enterprise, financial resources, management, improvement

ВСТУП

У сучасному економічному середовищі ефективність діяльності підприємств залежить від повної і своєчасної мобілізації, ефективного розподілу і використання фінансових ресурсів. Відсутність грамотного управління ними збільшує рівень підприємницьких ризиків, погіршує фінансовий стан підприємств, зменшує можливості залучення капіталу. Проблема управління фінансовими ресурсами в даний час є актуальною ще й тому, що наслідки фінансової кризи, що стали реальністю для багатьох українських підприємств, привели до зменшення величини їх оборот-

них активів, скорочення обсягів діяльності, неефективного використання наявних ресурсів, зростання витрат і збитків. В результаті виникло усвідомлення неминучості вдосконалення форм, способів і інструментів управління фінансами. У ситуації, що склалася застосування методів фінансового менеджменту в діяльності підприємств є найважливішою умовою їх виживання і зростання. Однак економічні процеси в світі вийшли за рамки сучасної теорії фінансів, що пояснює їх.

Дослідженням в сфері управління фінансовими ресурсами присвячені праці вчених: І. Бланка, Ю. Бріггема, Дж. ван Хорна, Дж. Ваховича, Р. Вес-

терфінда, Б. Джордана, Г. Кірейцева, В. Ковальова, М. Крейнина, Е. Негашева, А. Поддєрьогіна, С. Росса, О. Терещенка, А. Шеремета. Позитивно оцінюючи результати, отримані вченими з теми дослідження, необхідно відзначити, що багато питань методологічного та практичного характеру в даний час не вирішено. Зміст поняття фінансових ресурсів підприємств досі служить предметом активних дискусій, так само як і визначення їх функцій. Необхідний пошук нових теоретико-методичних підходів до побудови механізмів формування та використання коштів суб'єктів господарювання, що стане основою збереження їх стабільності і стратегічного розвитку. У зв'язку з цим найважливішим завданням є освоєння альтернативних методів та інструментів управління фінансовими ресурсами підприємства.

МЕТА РОБОТИ

Метою дослідження є обґрунтування науково-методичних підходів і практичних рекомендацій щодо вдосконалення інструментів управління фінансовими ресурсами підприємства.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною основою дослідження є концептуальні положення теорії корпоративних фінансів, праці вітчизняних і зарубіжних вчених, а також фахівців в області фінансового менеджменту, законодавчі та нормативно-правові акти України, методичні рекомендації щодо оцінки фінансового стану підприємств. В ході обробки, вивчення і аналізу накопичених матеріалів був використаний комплекс методів економічних досліджень, об'єднаних системним підходом до вивчення проблеми. На різних етапах роботи застосовувалися аналітичний, монографічний, економіко-статистичний, абстрактно-логічний, порівняльний методи дослідження з їх різноманітними способами і прийомами.

РЕЗУЛЬТАТИ

Фінансові ресурси як поняття відносяться до базової категорії «фінанси», сутнісна природа якої передбачає їх приналежність до розподільних, вартісних процесів. Отже, фінанси являють собою економічні відносини, опосередковані грошима. Тому до фінансових ресурсів більшість дослідників відносять ті, які мають грошову форму, тобто весь обсяг грошових коштів. Однак в них істотну частку становлять витрати на матеріали, оплату праці, амортизація, інші витрати. Під фінансовими ресурсами ми розуміємо частину фінансових активів у формі доходів, зовнішні надходження і виняткові права, що формуються в процесі взаємодії надходжень і витрат, що знаходяться у власності або розпорядженні підприємства і призначені для виконання зобов'язань, забезпечення відтворювальних витрат, соціальних потреб, матеріального стимулювання працюючих і подальшого розвитку.

У теоретичному аспекті доцільно провести розмежування понять «капітал» і «фінансові ресурси». Так, капітал (власні кошти, чисті активи) розглядається як вільне від зобов'язань майно підприємства, стратегічний резерв, який створює умови для його розвитку, при необхідності покриває збитки і є одним з ціно-

утворюючих чинників, коли мова йде про ціну самого підприємства. Іншими словами – це найвища форма мобілізації ресурсів у фінансовій сфері. Розгляд сутності фінансових ресурсів підприємств дозволив виділити їх властивості, відповідно до яких необхідно розрізняти джерела ресурсів і їх види. Останні – це конкретні форми накопичень, які утворюються у суб'єктів господарювання в результаті розподілу джерел. Тому при класифікації їх доцільно розглядати окремо, так як при управлінні фінансовими ресурсами підприємства і при виборі їх джерел використовуються дещо різні підходи та інструменти.

Вставлено, що важливою особливістю фінансової моделі підприємства став перехід до концепції оцінки доцільності та ефективності використання фінансових ресурсів на основі величини чистих грошових потоків.

Проведені дослідження свідчать, що більшість методів управління фінансовими ресурсами підприємства зводяться до управління структурою балансу. Однак важливе місце в методичному апараті повинно відводитися визначенню вартості капіталу, фактору часу та інфляції. Сукупність інструментів по оцінці останніх пропонується об'єднати на етапі прийняття та реалізації управлінського рішення щодо формування і вкладення фінансових ресурсів і доповнити оцінкою ризиків з урахуванням фактора ліквідності.

Підприємство постійно вирішує проблему вибору джерел фінансування, доцільності їх використання на конкретні проекти. Після реалізації останніх актуальним є питання визначення їх ефективності. Тому виникає необхідність розробки відповідного методичного апарату для цих цілей, який пропонується використовувати на етапі аналізу результатів прийнятого рішення з точки зору можливих способів його зміни в майбутньому (рис. 1).

Фінансові ресурси виступають об'єктом фінансового менеджменту в складі інших категорій. Тому методологія оцінки ефективності спрямована в першу чергу на ці об'єкти і одночасно на фінансові ресурси. Ефективність, як правило, визначається за допомогою системи фінансових коефіцієнтів. Однак з усієї їх сукупності можна застосовувати лише частину (показники швидкості обороту і рентабельності оборотного капіталу).

Для оцінки доцільності та ефективності використання фінансових ресурсів необхідно використовувати метод дисконтування грошових потоків, які в свою чергу є результатом формування ресурсів, а їх чисте приростне значення характеризується ефектом цих процесів. Даний інструмент широко застосовується в зарубіжній практиці, тоді як у вітчизняній – лише в контексті інвестиційного аналізу.

Перевага методу полягає в тому, що він враховує несистематичні зміни потоку доходів, які не можна описати математичною моделлю, що робить привабливим його використання в умовах української економіки, яка характеризується сильною мінливістю зовнішнього середовища.

Важливою складовою фінансової політики, пов'язаної з відтворенням основних фондів, є амортизаційна політика.

Концепція оцінки вартості у часі	Оцінка вартості формування фінансових ресурсів	Прийняття управлінського рішення щодо формування та використання фінансових ресурсів та його реалізація
	Оцінка використання фінансових ресурсів у часі	
	Врахування фактору інфляції у процесі використання фінансових ресурсів	
	Врахування фактору ризику	Аналіз результатів прийнятого рішення з точки зору можливих способів його зміни в майбутньому
	Врахування фактору ліквідності	
Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів		

Рис. 1. Методичний апарат управління фінансовими ресурсами підприємства

Для України високий рівень зносу основних засобів і низькі темпи їх оновлення підвищують значимість активізації відтворювальних процесів. В ході дослідження проведено порівняння міжнародної практики нарахування амортизації з вітчизняною, яке показало наявність різних підходів до формування джерела накопичення ресурсів. Економічно розвинуті країни надають розширені права фірмам щодо перегляду способу амортизації, збільшення її норми, використання прискореної амортизації тощо. У сучасних українських умовах необхідне вдосконалення амортизаційної політики з урахуванням можливостей державного фінансування розширеного відтворення. При цьому підприємство формує фонд амортизаційних відрахувань і депонує його на спецрахунок в банку (з метою захисту від інфляції) для подальшого інвестування в основний капітал. Також на законодавчому рівні пропонується реалізувати наступні заходи:

- використання підвищених норм амортизації для підприємств, що інвестують в закупівлю нового обладнання, що відносяться до пріоритетних галузей;
 - дозвіл підприємствам коригувати терміни амортизації;
 - введення цільового характеру амортизаційних відрахувань (повинні використовуватися на інвестиції в основний капітал);
 - застосування до основних фондів з рівнем зносу понад 70 % норми амортизації в розмірі 100 % їх залишкової вартості;
 - запровадження обов'язкової прогресивної прискореної амортизації активної частини основних фондів, що скорочує терміни їх поновлення;
 - встановлення жорсткого контролю над цільовим використанням амортизаційних відрахувань (створення фонду амортизаційних відрахувань);
 - заборона вкладення коштів амортизаційного фонду в цінні папери та інші фінансові активи;
 - самостійне визначення юридичними особами терміну корисного використання і коефіцієнта прискорення при обчисленні амортизації;
 - ув'язка цільового використання амортизації з податковими інвестиційними пільгами (у витрати підприємств при обчисленні податку на прибуток повинні включатися не суми нарахованої амортизації, а суми, фактично спрямовані на фінансування інвестицій);
 - введення фінансових санкцій за нецільове використання нарахованих сум амортизаційних відрахувань в процентному співвідношенні від виручки.
- Під час реалізації запропонованої концепції необхідно виходити з принципу реальності, який означає, що амортизаційні відрахування не повинні виступати в якості податкових звільнень, їх слід накопичувати

на спеціальних рахунках, страхувати, резервувати, а також контролювати цільове інвестиційне використання. Перевага амортизації перед іншими формами економічного стимулювання полягає в тому, що при звільненні її від оподаткування підприємства отримують додаткові фінансові ресурси, необхідні для забезпечення технологічної безпеки та ефективної реалізації інноваційно-промислової політики, що значно перевищують втрати бюджету у вигляді податку на прибуток. Запропоновані заходи в поєднанні з сприятливим ходом реформ і державною підтримкою повинні забезпечити максимальний економічний ефект для підприємств України.

ВИСНОВКИ

Фінансові ресурси підприємств характеризуються багатоаспектною економічною сутністю і різноманітністю видів, тому з метою забезпечення ефективного управління фінансовими ресурсами здійснюють їх класифікацію за різними джерелами залучення і напрямками використання. Дослідження механізму формування та використання фінансових ресурсів підприємств України свідчать про необхідність вдосконалення інструментів управління ними на мікро- і макrorівні, що є одним з важливих умов поліпшення економічної ситуації в країні в цілому і підвищення ефективності діяльності окремих підприємств. Необхідне вдосконалення амортизаційної політики на державному рівні, що передбачає створення спеціального інституту по розробці концепції та механізму нарахування амортизації, встановлення контролю держави за цільовим використанням амортизаційного фонду на фінансування реальних інвестицій.

Список використаних джерел

1. Бланк И.А. Управление формированием капитала. Киев, 2002.
2. Бригхем Ю.Ф. Энциклопедия финансового менеджмента. Москва, 1998.
3. Ван Хорн Дж.К., Вахович Дж.М. Основы финансового менеджмента. Москва, 2010.
4. Кірейцев Г.Г. Финансовый менеджмент. Київ, 2002.
5. Ковалев В.В. Финансовый анализ: методы и процедуры. Москва, 2001.
6. Крейнина М.Н. Финансовое состояние предприятия: методы оценки. Москва, 1997.
7. Поддєрьогін А.М. Финансовый менеджмент. Київ, 2005.
8. Росс С., Вестерфинд Р., Джордан Б. Основы корпоративных финансов. Москва, 2000.
9. Терещенко О.О. Финансова санація та банкрутство підприємств. Київ, 2000.
10. Шеремет А.Д., Негашев Е.В. Методика финансового анализа деятельности коммерческих организаций. Москва, 2013.

References

1. Blank Y.A. *Management of the formation of capital*. Kiev, 2002 (in Russian).
2. Bryhkhem Yu.F. *Encyclopedia of financial management*. Moscow, 1998 (in Russian).
3. Van Khorn Dzh.K., Vakhovych Dzh.M. *Fundamentals of financial management*. Moscow, 2010 (in Russian).
4. Kireitsev H.H. *Financial management*. Kyiv, 2002 (in Ukrainian).
5. Kovalev V.V. *Financial analysis: methods and procedures*. Moscow, 2001 (in Russian).
6. Kreinyna M.N. *Financial condition of the enterprise: assessment methods*. Moscow, 1997 (in Russian).
7. Poddierohin A.M. *Financial management*. Kyiv, 2005 (in Ukrainian).
8. Ross S., Vesterfynd R., Dzhordan B. *Fundamentals of corporate finance*. Moscow, 2000 (in Russian).
9. Tereshchenko O.O. *Financial rehabilitation and bankruptcy of enterprises*. Kyiv, 2000 (in Ukrainian).
10. Sheremet A.D., Nehashev E.V. *Methods of financial analysis of commercial organizations*. Moscow, 2013 (in Russian).